

Status of Recreation/Sportive; Example of Ankara Province

Şennan Yücel^{1,a,*}, Anıl Yördem^{2,b}

¹Fisheries Faculty, Sinop University, 57000 Sinop, Turkey

²Police Academy, Gölbaşı Campus, 06834 Gölbaşı/Ankara, Turkey

*Corresponding author

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p><i>Research Article</i></p> <p>Received : 22/10/2020 Accepted : 30/11/2020</p> <p>Keywords: Recreation fishing Amateur fishing Angling Ankara Migration</p>	<p>The concentration of job opportunities in the city centers with the industrialization and the advancement in technology since the 19th century has accelerated the rural-urban migration. Ankara is one of the leading provinces receiving immigration due to the effect of being the capital city. The demand for recreation areas has increased in crowded cities. Recreational anglers especially in ponds, lakes, dams and rivers have been increasing rapidly. Angling done for only sports and recreation purpose without any commercial gain is the one the most important recreational activities. Socio-economic status of fishermen was investigated in the field study. The seasons, hours and periods of fishing, self-sufficiency of catches, continuity of fish stocks and relative amount of catch in fishing of amateur fishermen were determined. The safety of the fishes in terms of health, their opinions and thoughts about fishing rules, ownership status of amateur angling certificate and whether they are aware of the institutions that inspect the laws and regulations were investigated. The results of the research are aimed to shed light on the fishermen who have devoted themselves to recreational angling. In addition, it is aimed to increase the number of amateur fishermen with high level of awareness that will contribute to the provision of sustainable and continuous fishing by raising the level of awareness.</p>

Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi, 9(3): 542-548, 2021

Rekreasyon/Sportif Olta Balıkçılığı; Ankara İli Örneği

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<p><i>Araştırma Makalesi</i></p> <p>Geliş : 22/10/2020 Kabul : 30/11/2020</p> <p>Anahtar Kelimeler: Rekreasyon balıkçılık Amatör balıkçılık Olta balıkçılığı Ankara Göç</p>	<p>XIX. yüzyıldan itibaren endüstrileşme ve teknolojiye yaşanan ilerlemeler ile iş imkânlarının şehir merkezlerinde yoğunlaşması, köyden şehre göçü hızlandırmıştır. Göç alan illerin başında Ankara; başkent olması nedeni ile ilk sıralarda yer almaktadır. Şehirlerde artan nüfus rekreasyon alanlarına rağbeti artmıştır. Özellikle göl, gölet, baraj ve akarsu kıyılarında rekreasyon olta balıkçılığı yapanlar hızla artmaktadır. Maddi ve ticari kazanç beklemeden, sadece spor veya dinlenme amacıyla yapılan, avlanılan ürünün satılmadığı olta balıkçılığı, en önemli rekreasyon etkinliklerindedir. Bu çalışmada Ankara ilindeki amatör balıkçıların sosyo-ekonomik durumları araştırılmıştır. Amatör balıkçıların avlanma mevsimleri, avlanma saatleri ve süreleri, avlarının kendilerine yeterliliği, avlandıkları stokların sürekliliği ve avlanmada göreceli av miktarının durumu tespit edilmiştir. Yakaladıkların balıkların sağlık açısından güvenilirliği, avlanma kuralları hakkında görüş ve düşünceleri, amatör olta balıkçılığı belgesine sahiplik durumu, yasa ve yönetmelikleri denetleyen bir kurumlardan haberdar olup olmadıkları araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarının, rekreasyon olta balıkçılığına gönül vermiş balıkçılara ışık tutması amaçlanmıştır. Ayrıca bilinç düzeyinin yükseltilebilir ve sürekli balıkçılığın sağlanmasına katkıda bulunacak bilinç düzeyi yüksek amatör balıkçıların sayısının artırılmasına katkı sağlanması da hedeflenmiştir.</p>

^a sennanyucel@hotmail.com

^b <http://orcid.org/0000-0002-0522-9846>

^a anilyurdum@hotmail.com

^b <http://orcid.org/0000-0002-9220-2026>

Giriş

XIX. yüzyıldan itibaren endüstrileşme ve teknolojiye yaşanan ilerlemeler, sanayinin gelişmesine bağlı olarak iş imkânlarının şehir merkezlerinde yoğunlaşması, köyden şehre göçü artırmıştır. Bu göçün ortaya çıkardığı plansız ve çarpık kentleşme insanlarda psikolojik, fiziksel ve sosyo-kültürel sorunlar ortaya çıkarmıştır (Yılmaz, 2006). Sorunlardan bir nebze olsun uzaklaşma, dinlenme ve spor etkinliği olarak yapılan, ticari bir amaç içermeyen, avlanılan ürünün satılmadığı ve dünya çapında birçok ülke kıyısında en popüler aktivitelerden biri rekreasyon olta balıkçılığıdır (Sutinen ve Johnston, 2007).

Rekreasyon, insanların bozulan vücut dengelerini, diledikleri etkinlikleri yaparak sağlıklarına yeniden kavuşması şeklinde tanımlanmaktadır (Kılıçaslan, 2008). Başka bir deyişle rekreasyon; insanların eski ruh ve vücut dinginliğine ulaşması için günlük rutinlerinin haricinde kalan zaman diliminde yaptıkları etkinliklerdir (Uzun, 2009). Tamamen eğlence, zevk ve spor amaçlı balık tutma faaliyeti olan (Cacaud, 2005), rekreasyon olta balıkçılığı faaliyetleri sadece doğada kalma ihtiyacını karşılamamakta aynı zamanda ekonomik bir kazançta da dönüşmekte olup farklı bir yaşam stiline ortaya çıkmasını rekreasyonel ve kültürel değerlerin paylaşılmasını da sağlamaktadır (Zengin, 2013).

Türkiye Cumhuriyeti yasalarına göre olta balıkçılığı; gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülen ve ticari kazancı hedeflemeyen, genellikle kişinin bedenini veya ruhunu dinlendiren bir zaman geçirme yolu olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 2016). Bunun yanında rekreasyonel, sportif ya da amatör olta balıkçılığı adıyla adlandırılabilen avcılık, yapanın ihtiyaçları yönünden irdelendiğinde ise hayatta kalabilme mücadelesi, gelir, iae için yapılan ticari balıkçılığına karşı olarak “keyif, zevk, haz” balıkçılığı olarak tanımlanmaktadır (Hughes, 2015).

Bunun yanı sıra, birçok yerde amatör balıkçılık alanları, kırsal ekonomiye katkı ile birlikte bu alanlarda sosyal fayda sağlayan önemli yerler şekline de dönüşmektedir. Dünya genelinde en yaygın rekreasyonel balıkçılık tekniği, olta avcılığı olmasından dolayı rekreasyonel balıkçılık ile olta balıkçılığı eş anlamlı olarak kullanılabilmektedir (Arlinghaus ve ark., 2007).

Sportif olta balıkçılığına yönelik tanımlar ülkeler ve kültürler arasında değişmektedir (Erdem, 2008). Süreç tüm yönleri ile sosyal, ekonomik, hukuki, idari ve ekolojik boyutları da dahil olmak üzere yönetim mekanizmalarınca dikkatli bir biçimde ele alınmalıdır (Marta ve diğ., 2001). Sucul organizmalar, habitat ve insanlar genellikle birbiriyle örtüşmekte olup balıkçılığın üç temel bileşenini oluşturmaktadır. Her biri, diğer ikisini etkiler ve balıkçılık kaynaklarının değerinin artırılması için fırsatlar sunmaktadır (Nielsen, 1999). Bu anlamda sürdürülebilirliğin hayata geçirilebilmesi için alınacak tedbirler bilimsel temelli olmalıdır (Ünal ve Erdem, 2013). Toplumsal hafızanın eyleme geçirilmesinde; hedeflenen türlerin yaşadığı çevrenin korunması, tür ve stokların varlıklarının sürdürülebilmesinin sağlanmasında çeşitli araçlardan faydalanılır (Hindson ve diğ., 2005).

Gelişmiş ülkeler rekreasyon balıkçılığın “sürdürülebilirliği” için kaynak ayırıp istihdam yaratacak balıkçılık turizmini teşvik ederken Türkiye olta balıkçılığına önem vermede geç kalmıştır (Anonim, 2010).

Türkiye nüfusunun yaklaşık %7’si (5.445.026 kişi) Ankara’da yaşamaktadır (TUİK, 2018). Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Ankara İl Müdürlüğü resmi kayıtlarına göre 11.276 ruhsatlı amatör balıkçı bulunmaktadır. Olta balıkçılığı aktivite potansiyeli yüksek olan Ankara ilindeki amatör balıkçılığın incelenmesi, araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Rekreasyon balıkçılarının sosyal ve ekonomik durumları, eğitimleri, kullandıkları av araçları ve karşılaştıkları sorunlar hakkında sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Amatör balıkçılık ile ilgili yürütülen araştırmaların yok denecek kadar azdır. Araştırmada elde edilen veriler ışığında kaynakların sürdürülebilir şekilde yönetilmesine ve bilimsel temelli model oluşturulmasına katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Dünya nüfusunun yaklaşık %11’inin uğraşı olan (Arlinghaus ve ark., 2015) rekreasyon olta balıkçılığının araştırma bölgesindeki faaliyetlerinin yürütülebileceği önemli alanlar ve özellikleri aşağıda verilmiştir (Çizelge 1).

Çubuk I Barajı

Ankara’nın 11 km kuzeyinde Çubuk Çayı üzerinde bulunmaktadır. Çubuk Barajı, 1930-1936 yılları arasında içme ve sanayi suyu temininin yanında taşkın kontrolü amacı ile Cumhuriyet döneminde inşa edilen ilk barajdır. Beton ağırlıklı, gövde dolgu tipindedir. Ekonomik ömrünü tamamladığı düşünülmektedir. Çubuk ilçesine giden anayol üzerindedir. İri sazın ve Sudak yatağı olup, balık açısından verimli olmasa da rekreasyon balıkçılık açısından önemli merkezlerdendir.

Çubuk II barajı

Çubuk ilçesinin 5 km. kuzeyinde bulunmaktadır. 1961-1964 yılları arasında yapımı tamamlanmıştır. Su hacmi 22.000.000 metreküptür. Barajı besleyen dereler; Mendek, Kışla, Hacıkadın, Bağırca, Çayır ve Kırkpınar’dır. Baraj suyu, Pursaklar Arıtma Tesisinde arıtılıp arıtılarak Çubuk ilçesinin su ihtiyacı karşılanmaktadır. Baraj Suyu 1200-1400 mm’lik borularla ve 34,25 km mesafeden arıtma tesislerine taşınmaktadır.

Kesikköprü Baraj Gölü

Baraj, Kızılırmak üzerinde, sulama ve enerji üretimi amacı ile Ankara’nın Balâ ilçesinde, Toprak ve kaya gövde dolgu tipinde 1959 - 1966 yılları arasında inşa edilmiştir. Ankara’ya tahminen 120 kilometre mesafede bulunmaktadır. Baraj, Kızılırmak Nehri üzerinde, Gölbaşı – Konya yolunda Balâ’yı geçtikten sonra Kesikköprü yakınlarındadır. Gölde, Turna, Gökkuşluğu alabalığı, Sazan, Yayın balığı ve Kadife balığı avlanmaktadır.

Kurtboğazı Baraj Gölü

Eski İstanbul yolundan ve Ankara’ya yaklaşık 65 kilometre mesafede bulunmaktadır. Baraj sulama ve içme suyu tedariki amacıyla 1963 - 1967 yılları arasında Kurtboğazı Çayı üzerinde, Kurtboğazı Barajı adı ile inşa edilmiştir. Toprak gövde dolgu tipindedir. Baraj 3.780 hektarlık bir alana sulama hizmeti vermektedir. Turna, Sazan ve Ak Balık avı yapılabilir.

Çizelge 1. Rekreasyon balıkçılığının çalışma alanları ve özellikleri

Table 1. Fields of study and their characteristics recreational fishing

Çubuk I		Çubuk II		Kesikköprü Barajı	
Yer	Altındağ, Ankara	Yer	Çubuk, Ankara	Yer	Ankara
Amaç	İçme Suyu	Amaç	İçme Suyu	Amaç	Sulama, Enerji
Nehir	Çubuk Çayı	Nehir	Çubuk Çayı	Nehir	Kızılırmak
Gövde Tipi	Beton Ağırlık	Gövde Tipi	Toprak	Gövde Tipi	Toprak Kaya
Gövde Hacmi	12 hm ³	Gövde Hacmi	24,60 hm ³	Gövde Hacmi	95 hm ³
Yükseklik	25 m.	Yükseklik	61 m	Yükseklik	49,10 m
Göl Alanı	0,94 km ²	Göl Alanı	1,20 km ²	Göl Alanı	4,5 km ²
Yıllık İçme Suyu	3 hm ³	Yıllık İçme Suyu	38 hm ³	Yıllık İçme Suyu	-
Kurtboğazi		Asartepe		Sarıyar	
Yer	Ankara	Yer	Ankara	Yer	Nallıhan, Ankara
Amaç	Sulama ve İçme	Amaç	Sulama	Amaç	Enerji
Nehir	Kurtboğazi Çayı	Nehir	İlhan Çayı	Nehir	Sakarya Nehri
Gövde Tipi	Toprak	Gövde Tipi	Toprak	Gövde Tipi	Beton Ağırlık
Gövde Hacmi	101.50 hm ³	Gövde Hacmi	20 hm ³	Gövde Hacmi	1.900 hm ³
Yükseklik	52,60 m	Yükseklik	50 m	Yükseklik	-
Göl Alanı	5,5 km ²	Göl Alanı	1,77 km ²	Göl Alanı	83,83 km ²
Yıllık İçme Suyu	67 hm ³				
Gölbaşı (Mogan) Gölü		Eymir Gölü		Bayındır Barajı	
Yer	Ankara	Yer	Ankara	Yer	Ankara
Göl Türü	Set Göl	Göl Türü	Set Göl	Amaç	İçme Suyu
Kıyı Uzunluğu	11 km	Kıyı Uzunluğu	9 km	Nehir	Bayındır Çayı
En Derin Yeri	5 m	En Derin Yeri	5,5 m	Gövde Tipi	Toprak
Göl Alanı	5,62 km ²	Göl Alanı	1,09 km ²	Gövde Hacmi	6,97 hm ³
Ortalama Derinlik	2 m	Ortalama Derinlik	3,8 m	Göl Alanı	0,71 km ²
Genişlik	500 m	Genişlik	0,2 km	Yıllık İçme Suyu	7 hm ³
Karagöl					
Yer	Kavakdağı,	Derinlik	60-70 m		
Tipi	Volkanik Gölü	Rakımı	1930 m		
	Göl Alanı		23,5 ha		

Asartepe Baraj Gölü

Baraj, Sincan ve Ayaş ilçeleri arasında Ortabereket köyü yakınlarında bulunmaktadır. Ortabereket köyünü birkaç km. geçtikten sonra baraja ulaşılabilir. Ankara'ya 60 kilometre mesafededir. Baraj, İlhan Çayı üzerinde, sulama amacı ile 1975-1980 yılları arasında inşa edilmiştir. Baraj, 2.850 hektarlık bir alana sulama hizmeti vermektedir. Gölde, Turna, Sazan ve Ak Balık türlerine rastlanabilir.

Sarıyar (Hasan Polatkan) Barajı

Nallıhan sınırları içinde yer alan baraj, Ankara'ya yaklaşık 120 kilometre, Nallıhan'a yaklaşık 10 km. uzaklıktadır. Nallıhan'ın Sarıyar mahallesindedir. Sakarya Nehri üzerinde 1951 -1956 yılları arasında inşa edilmiştir. Elektrik üretimi için öngörülen ömrünü tamamladığı düşünülmektedir. Beton ağırlık gövde tipindedir. Santral 160 MW gücünde ve yılda 378 GWh saat elektrik üretmektedir. Türkiye'nin ilk büyük HES (hidroelektrik santrali) barajıdır. Türkiye'deki baraj gölleri sıralamasında altıncı sıradadır.

Kuş cennetini hüviyetinde sahip olan baraj, tarım ve amatör balıkçılık açısından da oldukça önemlidir. Baraj gölünde; Yayın balığı, Pullu sazan, Kadife balığı, Çapak balığı, Tatlı su kefali, Gümüş balığı, Yılan balığı ve Kerevit avlanır.

Gölbaşı (Mogan) Gölü

Ankara'nın 25 km güneyinde Gölbaşı ilçesindedir. Mogan Gölü veya yerel adıyla Gölbaşı Gölü adıyla anılmaktadır. Göl alüvyon birikimi ile oluşmuştur, suyu düşük oranda tuzluluğa sahiptir. Eymir Gölü ile bağlantılı

olup, her ikisi de "set gölleridir". Elmadağ'ından inen derelerin sürüklediği bol miktardaki kum, çakıl gibi taş parçaları eski bir vadide yer yer birikinti konileri biçiminde yığılmıştır. Su kirliliği nedeniyle tutulan balıkların yenmemesi tavsiye edilen Gölbaşı Gölünde az da olsa Turna, Sazan, Kadife balığı, Gümüş balığı, Yayın balığı ve kerevit bulunmaktadır.

Eymir Gölü

Ankara il sınırları içinde yer almaktadır. Gölün bulunduğu arazi Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne aittir. ODTÜ'ye ait arazi içerisindeki gölde rekreasyon olta balıkçılığın yanında, sportif faaliyetler de yapılabilir. Ayrıca ODTÜ Spor Kulübü Kürek ve Yelken Takımlarının çalışma alanıdır. Göl kenarında kayıkhanesi bulunmaktadır. Göl kendine has bir fauna ve flora sahiptir. Hem sportif faaliyetler hem de olta balıkçılığı için ideal bir yer olan bu gölde Turna balığı, Pullu sazan, Kadife balığı, Yayın balığı, Gümüş balığı ve Kerevit bulunmaktadır.

ODTÜ mezunlarınca 1986 yılında kurulmuş olan "Eymir Kültür Vakfı" da adını, Eymir gölünden almıştır.

Bayındır Barajı (Mavi Göl) Gölü

Bayındır Barajı, Ankara'da, Bayındır Çayı üzerinde, içme suyu temini amacı ile 1962-1965 yılları arasında inşa edilmiştir. Toprak gövde dolgu tipi olan barajın gövde hacmi 553.000 m³'dür. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin rekreasyon alanı olarak düzenlediği bölgede, amatör balıkçılar için özel yerler bulunuyor. Ankaralılar için nezih piknik alanları arasında yer alan Mavigöl'de Kadife balığı ve Tatlısu levreği görülüyor.

Karagöl Gölü

Çubuk ve Kızılcahamam ilçeleri arasında, Yıldırım Dağı eteğinde, etrafı ormanlarla kaplı, küçük ama çok derin bir krater gölüdür. Çubuk ilçe sınırları içinde yer alan mesire yeri, ilçe merkezine 30 km, Ankara'ya 68 km uzaklıktadır. Balık açısından pek verimli olmasa da piknikçiler için önemli bir alandır. Çubuk II baraj yolunda, Karagöl tabelasını görünce 15 – 20 dakika mesafededir. Gölde alabalığa halen rastlanmaktadır. Çevresinde spor yapma imkânının yanında görülmeye değer yaylalar ve doğal alanlar mevcuttur. Günlük konaklamaya müsait alt yapı tesisleri bulunmaktadır. Yıldırım Evcı Yaylası ve gölü, Ayı Kayası ve Kışlacık Yaylası, Aydost Dağı gibi doğal alanlar, Karagöl'ün yakın çevrede gezilip görebilecek yerlerdir.

Su ürünleri avcılığı öncelikle beslenme ihtiyaçlarının karşılanması hem de geçim kaynağı olarak yürütülen ve geçmişte çok eski çağlara dayanan bir faaliyettir. Eski mısırdan kemik orjinli ilkel zıpkınlara ve çeşitli av araç ve gereçlerinin kullanıldığına dair belgelere rastlanmıştır (Hoşsucu, 1991). Bu amaçla çağın koşulları ve imkânlarına göre av araç ve gereçleri geliştirilmiştir. Rekreasyon balıkçılık faaliyetlerinin yürütülmesinde önemli araçların başında olta takımları ve yemler gelmektedir.

Olta takımları, avlanmak istenilen balık türü, avlanma şekli ve avlanılacak yerin özelliklerine bağlı olarak donatılır. Olta takımı; olta iğnesi, köstek, ara beden, beden, firdöndü, ana beden ve kelebek (kasnak)'dan oluşmaktadır. Yüzdürücü ve batırıcılar ile olta takımı donatılır (Alpbaz ve Özer, 1997).

Av aracının seçiminin yanında balıkçının kullanacağı yemi iyi seçmesi gerektiği gibi, yemin tazeliği ve hangi balık için kullanılacağı da önemli etkenlerden biridir. Zira, doğal yemlerin balık avcılığında en çok verim alınan yemler olduğu bilinen bir gerçektir. Aşağıdaki yemler en çok verim alınan yemlerdir (Pasiner, 2018). Boru Kurdu (*Nereis diversicolor*); Sülünes (*Solen vagina*); Yengeç (*Brachynotus sexdentatus*); Ekmek; Madya (*Murex brandaris*); Mamun (*Upogebia pusilla*); bu yemler arasında doğal yemlerin av verimine önemli etkisi bulunmaktadır.

Materyal ve Metot:

Bu araştırmanın, birincil verileri Ankara İlinde (Şekil 1) Eymir Gölü, Karagöl (Çubuk), Karagöl (Kızılcahamam), Mogan Gölü, Tuz Gölü doğal göllerinde ve Bayındır, Çamlıdere, Kesikköprü, Kurtboğazi, Çubuk I, Çubuk II, Asartepe, Sarıyar Baraj Göllerinde faaliyet gösteren amatör balıkçılardan bilgi paylaşımını kabul eden 240 amatör balıkçıdan, anket yoluyla elde edilmiştir.

Amatör balıkçıların sayılarının tespitinde Tarım ve Orman Bakanlığı, Ankara İl Müdürlüğü ve Devlet Su İşleri Ankara Bölge Müdürlüğü kayıtlarından yararlanılmıştır.

Araştırma; DSİ, Gıda Tarım ve Orman Bakanlığı kayıtlarından yararlanılarak; Ankara İlinde amatör balıkçılığın yürütüldüğü alanlar arasından kademeli örnekleme yoluyla olta balıkçılığı merkezleri belirlenmiştir. Bu alanlarda; Haziran 2018- Mayıs 2019 tarihleri arasında, oltayla balık avcılığının yapıldığı zamanlarda, tesadüfi örnekleme yöntemi ile gönüllülük esasına göre seçilen olta balıkçılarıyla doğrudan görüşülerek, uygulanan anketler ile veri elde edilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Bölgesi

Figure 1. Research Area

TUİK, DSİ, Gıda Tarım ve Orman Bakanlığı Ankara İl Müdürlüğü kayıtlarından ise; araştırmada kullanılıp sahada elde edilemeyen veriler elde edilmiştir.

Sahada uygulanacak anket sayısının belirlenmesinde aşağıdaki eşitlikten yararlanılmıştır. (Elbek ve ark., 2010; Baş, 2008; Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2005; Miran, 2002; Çiçek, 1996).

$$n = \frac{[(N \cdot t_a^2 \cdot p \cdot q)]}{[d^2 \cdot (N-1) + t^2 p \cdot q]}$$

- n : Örnekleme büyüklüğü,
- p : Olayın gerçekleşme olasılığı,
- q : Olayın gerçekleşmeme olasılığı,
- t_a : t-tablo değeri (örn. 1,96),
- d : Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasıdır.

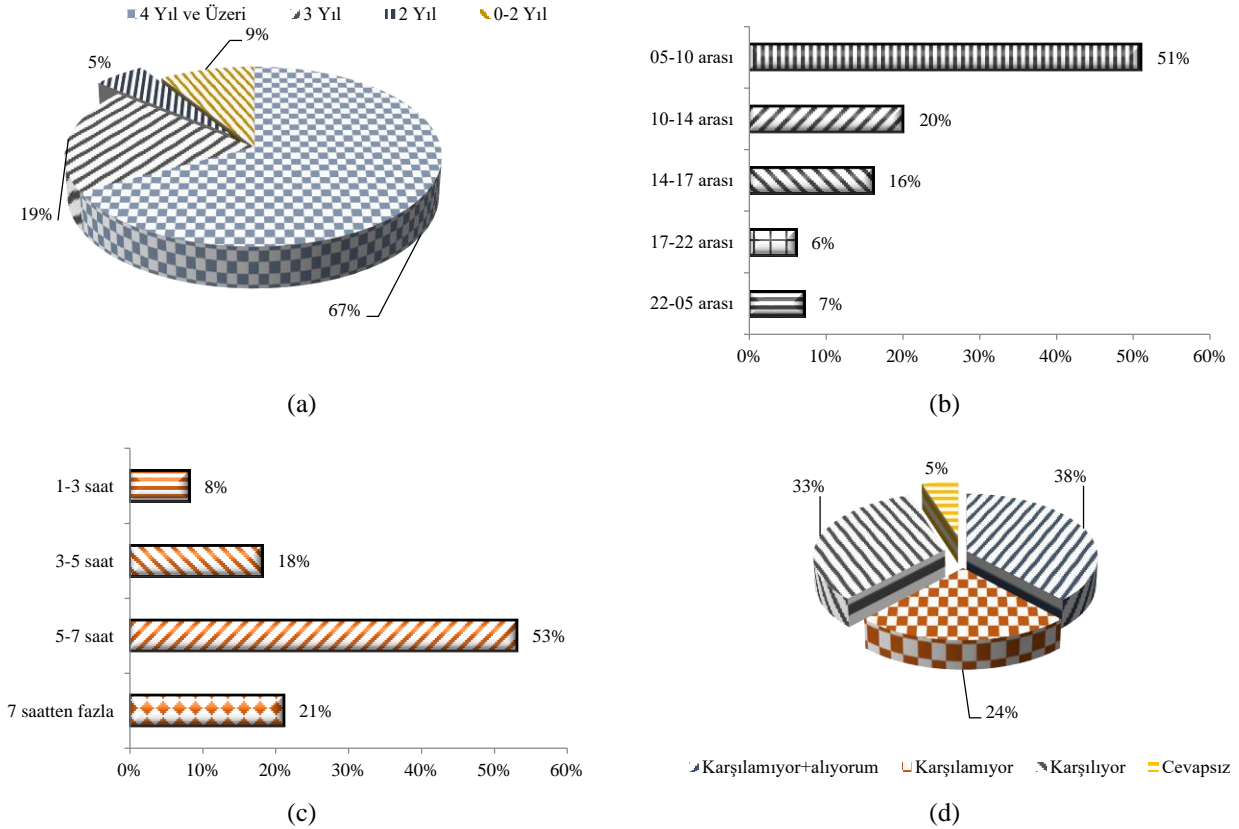
Hazırlanan anketlere son şeklini vermek üzere, ön saha çalışması yürütülmüştür. Anketler açık uçlu ve çoktan seçmeli olmak üzere toplam 33 sorudan oluşan araştırmanın amacına uygun hazırlanan anket formlarından yararlanılmıştır.

Amatör balıkçıların sosyo-ekonomik durumları, avlanma zamanı ve süreleri, avcılık süreçlerine bakışları, yaptıkları avcılık sırasında yasal düzenlemelere uyup uymadıkları ve olta balıkçılığı ile ilgili düzenlemeler hakkındaki görüşleri tespit edilerek ki-kare testi ile test edilmesinde; MINITAB 17 programı kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Eylül 2018-Mart 2019 tarihleri arasında Ankara da bulunan göl, baraj ve akarsu kıyılarında amatör balıkçılık yapan 147 amatör balıkçı ile yüz yüze yürütülen saha çalışmasına balıkçılara uygulanan anketlerden elde edilen bulgulara ait sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Olta balıkçıların %97'si erkek bireylerden oluşmaktadır. Doğu Karadeniz ve Kuzey Marmara Bölgesinde amatör balıkçılık yapanların sırasıyla %2,3'ünün (Aydın, 2018), %2,8'inin kadın olduğu tespit edilmiştir ki (Kolbaş, 2017) bu sonuç bulgularımız ile benzerlik göstermektedir.

Şekil 2. Amatör balıkçıların farklı tercihlerine ait dağılım
Figure 2. Distribution of different preferences of amateur fishermen

Olta balıkçıların %12'si 25 yaş altı, %24'ü 50 yaş üzerindedir. Ayrıca %76'sının evli olduğu belirlenmiştir.

Amatör balıkçılık yapanlar arasında okur-yazar olmayan bulunmaz iken; %9'u ilköğretim, %67'si ortaöğretim, %24'ü yükseköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir. Benzer çalışmada Kuzey Marmara Bölgesinde amatör balıkçıların %32,1'i ilkökul, %7,5'i ortaokul, %43,4'ü lise, %2,8'i ön lisans ve %14,2'si lisans mezunu (Kolbaş, 2017), Doğu Karadeniz Bölgesinde %32,7'si ilköğretim, %43,9'u ortaöğretim, %23'ü yükseköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir (Aydın, 2018). Bu durum araştırma bölgesindeki yükseköğretim mezunlarının oranı ile benzerlik göstermektedir.

Sosyal statüleri göz önüne alındığında, büyük çoğunluğunun (%59) serbest meslek sahibi + esnaf veya emekli, %19'unun işçi, %14'ünün memur, %10'unun ev hanımı + işsiz olduğu tespit edilmiştir. Aydın ve ark. (2013) tarafından yürütülen çalışmada en fazla %22,5 ile kamu personeli olduğu belirlenmiştir. Ankara bölgesindeki amatör balıkçılar arasındaki kamu personeli oranının, Karadeniz bölgesindeki amatör balıkçılar oranından yaklaşık %50 daha az olduğu anlaşılmaktadır.

Amatör balıkçılık yapanların tamamına yakını (%95) Ankara ili sınırları içerisinde ikamet ettiklerini belirtirken %3'ü ikamet yeri konusunda cevap vermemiş, %2'si Ankara dışında ikamet ettiğini belirtmiştir.

Olta balıkçıların %67'si dört yıl ve daha fazla süredir olta balıkçılığı yaptığını, %19'unun 3 yıldır, %5'i iki yıldır diğerleri iki yıldan daha az süredir olta balıkçılığı yapmakta olduğunu belirtmişlerdir (Şekil 2/a).

Ankete katılanların yarısından fazlası (%51) saat 05 ile 10 arasında avlandıklarını belirtmişlerdir (Şekil 2/b)

Ankara bölgesinde rekreasyon olta balıkçılığı yapanların %62'si haftada 1-2 gün, %24'ü ayda 1-2 gün, %14'ü yılda birkaç kez olta balıkçılığı ile iştigal ettiği, bu zaman zarfında balıkçıların %53'ünün 5-7 saat arasında avlandıklarını (Şekil 2/c) belirtmişlerdir. Her gün avlanan amatör balıkçı ya rastlanılmamıştır. İzmir kıyı şeridinde her gün avlananların oranının %18 olması (Dırmakçı, 2009) avlanma alanına ulaşma kolaylığı ile açıklanabilir. Avlananların sadece %5'i aynı yerde, %43'ü tecrübe ve duyumlara göre değişik yerlerde, %52'si balık durumuna göre avlanma yerlerini belirlemektedirler.

Rekreasyon olta balıkçıların büyük çoğunluğu yaz mevsiminde avlanmayı tercih ederken (%45), en düşük %3 ile kış mevsimini, %17'si ilkbaharı, %18'i sonbahar mevsiminde avlanmayı tercih ederken, kalan diğer kısım avlanmada mevsim ayrımı yapmadığını belirtmiştir. Benzer bir çalışmada; balıkçıların %12,3'ü (13 kişi) ilkbahar, %26,4'ü (28 kişi) yaz, %11,3'ü (12 kişi) sonbahar, %0,9'u (1 kişi) kış, %26,4'ü (28 kişi) ilkbahar-yaz ve %22,6'si (24 kişi) bütün sezon cevabını vermiştir (Kolbaş, 2017). İzmir ilinde yürütülen benzer çalışmada amatör balıkçıların en çok avlanmayı tercih ettikleri (%12,5) mevsimin yaz mevsimi olduğu tespit edilmiştir (Kuru, 2013). Araştırma bölgesinde ve benzer araştırmaların yürütüldüğü Ege ve Kuzey Marmara bölgelerinde amatör balıkçılar oransal olarak, yaz mevsiminde avlanmayı tercih etmektedirler.

Olta balıkçılarının tamamı, avlandıkları süredeki gözlemlerine dayanarak balık stok miktarlarında azalma olduğunu değerlendirmektedirler. Avladıkları balıkları ne yaptıkları sorulduğunda %86'sının aile içerisinde tükettiğini, %5'i yakaladıkları balıkları sattıklarını, %9'u ise avladıklarını ne yaptığı konusuna cevap vermemiştir. Ayrıca amatör balıkçıların %33'ü yakaladıkları balıkların tüketim ihtiyaçlarını karşıladığını, %38'i ihtiyaçlarını karşılamadığını, ayrıca satın aldıkları ile ihtiyaçlarını karşıladıklarını belirtmişlerdir (Şekil 2/d).

Ankete katılanların %95'i avladıkları balıkları tüketim sonucunda herhangi bir rahatsızlık yaşamadığını belirtirken, %5'lik kısım cevap vermemiştir.

“Hangi avlanma aracı ile avlandıkları” sorusuna; sazan oltası, turna oltası, Fly (sinek takılarak) fishing oltasının yanında, bu oltaların tamamını kullananların (%21) olduğu olta balıkçılarının 2 ile 10 arasında olta takımına sahip olduğu belirlenmiştir.

Rekreasyon olta balıkçılığı yapanların %67'si avcılıkları sırasında farklı balık türlerine göre farklı olta takımı kullandığını, %24'ü sürekli aynı tip olta kullandığını, kalan kısım ise balık türüne göre değil ama farklı olta kullandığını belirtmişlerdir.

Avlanma esnasında “hangi tür yem kullanırsınız?” sorusuna; balıkçıların %53'ü yapay yem, %23'ü canlı yem, %14'ü doğal yem kullanırken, %10,3'u her türlü yem kullandığı cevabını vermiştir.

Olta balıkçılarının %81'inin “Amatör Balıkçı Belgesinin” bulunduğu, belge sahibi olmada eğitim durumunun önemli etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır ($X^2 = 11.112$; $P < 0,002$). Rekreasyon balıkçılarının %95'inin yasal düzenlemelerden haberdar olduğu belirlenirken, olta balıkçılarının tamamının (%100) balıkçılığının faydaları hakkında bilgilerinin olduğu belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Amatör olta balıkçılığı, rekreasyon amaçla yürütülen keyifli vakit geçirmenin yanı sıra, beslenme amacıyla en uygun besin kaynağına ücretsiz erişme kolaylığı sağladığından da her geçen gün yeni katılımlar ile yaygınlaşan bir etkinlik şekline dönüşmektedir.

Amatör balıkçılık faaliyetleri doğal kaynaklar üzerinde yürütülen naif sayılabilecek bir faaliyettir. Naif bir faaliyet olarak nitelendirilebilse de kaynakları olumsuz etkilemekte, zarar verme, yıpranmalara neden olmaktadır. Zarar, bilinçli yapılan avcılıktan değil, kural tanımaz davranışlardan meydana gelmektedir. Amatör olta balıkçılığı için Sirkülemlerle belirlenen ilkeler; Gıda Tarım ve Ormanlık Bakanlığı tarafından sürekli güncellenerek, uygulamalarda kurallara uyulup uyulmadığı ilgili kuruluşlarca koordineli bir şekilde denetlenmelidir. Veriliş tarihinden itibaren iki yıl geçerli olarak verilen “Amatör Balıkçı Belgesinin” avcılık sırasında bulundurulması zorunlu hale getirilmelidir. Haliyle sürdürülebilirliğin sağlanması için kaynakların kullanımını, belli yoğunlukta ve yüksek bilinçle yapılmalıdır.

Türkiye'nin metropollerinin ilk sıralarında yer alan Ankara'da, şehrin kalabalık ve stresli hayatından birkaç saatliğine uzaklaşmalarını, bedensel ve zihinsel yorgunluklarını gidermelerini, amatör balıkçılıkta görenlerin sayısı azımsanmayacak yoğunluktadır. Farklı sosyal statü ve farklı sosyo-ekonomik kültüre sahip pek

çok kişi, rekreasyon balıkçılık faaliyeti içerisinde bir araya gelmekte, yeni arkadaşlık ve dostluklar kurulmasına da zemin oluşturmaktadır.

Avcılıkta avlanma limitlerine kg ve adet olarak uyulduğu denetlenmeli, kişi başı tüketim miktarının tespiti, av miktarının kayıt altına alınması stok yoğunlukları hakkında doğru bilgiye ulaşılmasına yardımcı olacaktır. Başta evsel atıklar olmak üzere, su kenarlarının çöplük olarak kullanmaması yönünde bilinçlendirmesi çalışmalarına özel önem verilmelidir.

Özellikle keyifli zaman geçirmek açısından, son derece keyifli bir uğraş olan rekreasyon olta balıkçılığın bir spor şeklinde özendirilmesi, yazılı ve yazılı olmayan iletişim araçları kullanılarak, toplumsal kurallara uygun olarak çevreye zarar vermeden gerçekleştirilmesi olta balıkçılığı sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır.

Kalabalıklaşan şehirlerde yaşam her geçen gün daha da sıkıcı hale gelmesi kişiye şehir dışında nefes alacak alanlara ulaşma arzusu, rekreasyon balıkçılığı öncelikle bile konu ile ilgili saha çalışmalarının yapılmasını zorunlu hale getirmektedir.

Sonuç olarak; rekreasyon olta balıkçılığı, toplumsal hafızadaki yerini ve değerini ve de yasaların çizdiği sınırlamalar içerisinde kalarak ekolojik dengeyi bozmadan sürdürülebilirliğin sağlanması, öncelikle olta balıkçıların yanında, olta balıkçıları ile bu alanları ortak yaşam alanı olarak seçen yurttaşlar bilinçlendirilmelidir. Stokların güçlendirilerek ve rekreasyon olta balıkçılığın artan bir ivme ile hız kazanması toplumsal uzlaşıya da katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Alpbaz A, Özer A,1997. Olta Balıkçılığı: Tüm Yönleriyle. Say Dağıtım, 420 s.
- Anonim, 2010. Türkiye Rekreasyonel Olta Balıkçılığı Çalıştay Sonuç Bildirgesi, www.amatorbalicki.net/ Türkiye rekreasyonel-olta balıkçılığı-çalıştay.
- Anonim 2016. 4/2 Numaralı Amatör (Sportif) Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen Tebliğ (Tebliğ No.2016/36). Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Ankara.
- Arlinghaus R, Cooke SJ, Lyman J, Policansky D, Schwab A, Suski C, Thorstad EB. 2007. Understanding the complexity of catch-and-release in recreational fishing: an integrative synthesis of global knowledge from historical, ethical, social, and biological perspectives. *Reviews in Fisheries Science*, 15(1-2): 75- 167.
- Arlinghaus R, Tillner R, Bork M. 2015. Explaining participation rates in recreational fishing across industrialised countries. *Fisheries Management and Ecology*, 22(1): 45-55.
- Aydın M, Tunca S, Karadurmuş U, Durgun D. 2013. Valuation of Recreational Fishing Benefits: A Snapshot from Ordu, Turkey. *Ege J Fish Aqua Sci*. Cilt 30(4): 147-154.
- Aydın M, Karabıçak M, Balık İ, 2018. Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki Amatör Balıkçılığın Sosyo-ekonomik Analizi. *Ecological Life Sciences*, Cilt 13(1): 1-14.
- Baş T. 2008. Anket. Araştırma Yöntemleri Dizisi: 2 Seçkin Yayıncılık. Ankara. 5.Baskı. 263 s.
- Cacaud P. 2005. Fisheries laws and regulations in the Mediterranean; a comparative study. *Studies and reviews No.75*, General Fisheries Commission for the Mediterranean.40 pp.
- Çiçek A, Erkan O. 1996. Tarım ekonomisinde araştırma ve örnekleme yöntemleri. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları. No: 12. Ders Notları Serisi No: 6. Tokat.

- Dırmıkcı L. 2009. İzmir Körfezinde Kıyıda yapılan Amatör Balıkçılık Üzerine Bir Araştırma. Ege Üniversitesi, İzmir (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 39 s.
- Elbek AG, Emiroğlu (İşgören) D, Saygı H. 2010. İzmir İlinde Su Ürünleri Tüketimi. Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Yayınları No İzmir, 57, 36.
- Erdem Y. 2008, Günümüzde Bilinçli Amatör Balıkçılık Nasıl Olmalıdır? <http://turkbalikavi.com/forum/konu/gunumuzde-bilincli-amator-balikcilik-nasil-olmalidir>.
- Hindson J, Daniel Hoggarth DD, Krishna M, Mees CC, O'Neil C. 2005. How to Manage A Fishery, A simple guide to writing a Fishery Management Plan, ISBN 81-86385-98-3.
- Hoşsucu H. 1991. Balıkçılık (Av Araçları ve Avlanma Yöntemleri). Ege Üniversitesi Su Ürünleri Yüksekokul Yayınları 4(22): 253.
- Hughes RM. 2015, Recreational fisheries in the USA: economics, management strategies, and ecological threats, Fisheries Sciences, Volume 81, Issue 1, pp 1-9. DOI 10.1007/s12562-014-0815-x
- Kılıçaslan Ç. 2008, Ortaca Kenti Rekreasyon Alanlarının Mevcut Durumu ve Muğla Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Rekreasyon Alanlarına Yönelik Beklentileri, Düzce Üniversitesi Ormanlık Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 1-2, 316.
- Kolbaş İ. 2017. Orman İçi Sularda (Kuzey Marmara Havzası) Sürdürülebilir Olta Balıkçılığı ve Yönetim Üzerine Bir Araştırma. İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 78 s.
- Kuru H. 2013. İzmir Körfezi Kıyı Şeridinde Yapılan Amatör Balıkçılığın Sosyo-Ekonomik Değerlendirilmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 45 s.
- Marta P, Bochechas J, Collares-Pereira MJ. 2001. Importance of recreational fisheries in the Guadiana River basin in Portugal, Fisheries Management and Ecology, 8: 345-354. doi: 10.1111/j.1365-2400.2001.00262.x.
- Miran B. 2002. Temel İstatistik. Ege Üniversitesi Basımevi. İzmir, 288 s.
- Nielsen AL. 1999. History of Inland Fisheries Management in North America, www.lssu.edu/faculty/.../GBS...Fish%20Management.../History.pdf.
- Özdamar K. 2013. Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi I-II. Yenilenmiş 9.Baskı. Nisan Kitabevi, Cilt (I-II).
- Pasiner A. 2018. Balık ve Olta. Remzi Kitabevi Ocak, İstanbul, 372 s.
- Sutinen JG, Jhonston RJ. 2007. Recreational Fisheries in the Mediterranean Countries: A Review of Existing Legal Frameworks, FAO, ISBN 978-92-5-105898-5.
- Sümbüloğlu K, Sümbüloğlu V. 2005. Biyoistatistik, Hatiboğlu Yayıncılık, 299 s.
- TUİK, 2018. <https://www.nufusu.com/turkiyenin-en-kalabalik-sehirleri>
- Uzun A, Tabur MA, Ayvaz Y. 2009. Poyrazlar Gölü Ornitofaunası, Tabiat ve İnsan Dergisi, 1, 1-11.
- Ünal V, Erdem Y. 2013, Sorumlu Amatör Balıkçılığa Geçiş, Amatör Balıkçılık Yönetimi, https://sorumluamatorbalikcilik.files.wordpress.com/2013/10/sab-kitapkapak1c4b1-nayli_sad.pdf,
- Yılmaz R. 2006. Saroz Körfezi'nin Turizm ve Rekreasyonel Kullanım Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A Sayı:1: 124-135.
- Zengin M. 2013. An Overview of the Status of Recreational Fisheries in Turkey: Samples of Galata Bridge, the Dardanelles, and Lake Abant, Yunus Araştırma Bülteni, (2): 51-65.